

13. Малиновский В.И. Политическое управление : курс лекций [Электронный ресурс] / В.И. Малиновский. – Режим доступа : <http://all-politologija.ru/knigi/politicheskoe-upravlenie-kurs-lekcij-malinovskogo/vzaimosvyaz-politiki-i-upravleniyasushnost-politicheskogo-upravleniya>.
14. Keeling D. Management in Government / D. Keeling (1972), London: Allen & Unwin.
15. Pollitt C. Public Management Reform: A Comparative Analysis / C. Pollitt, G. Bouckaert. – Oxford : University Press, 2004. – 240 p.
16. Pfifner J.M., Presthus R. Public Administration. – New York: The Ronald Press Co., 1960. – P. 3.
17. Аврамчикова Н. Т. Государственное и муниципальное управление: учебное пособие / Н.Т. Аврамчикова, Сибирский государственный аэрокосмический университет – г. Красноярск, 2008 – 148 с.
18. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка : в 4 т. / В. И. Даль. – М. : Рус. яз., 1999. – Т. 3: П. – 1999. – С. 535.
19. Понкин И.В. Общая теория публичного управления: Избранные лекции / Международный институт государственной службы и управления Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации. – М., 2013. – 196 с.
20. Філіпова Н. В. Зміна співвідношення понять «державне управління», «публічне адміністрування», «публічне управління» в системі суспільно-політичної трансформації / Н.В. Філіпова // Державне управління: удосконалення та розвиток.– № 6. – 2015.
21. Мельник Р.С. Категорія «публічне управління» у новій інтерпретації // Адміністративне право і процес : науково-практичний журнал. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – № 1(3). – 2013. – С.8-14.
22. Про План заходів щодо реалізації положень Висновку № 190 (1995) Парламентської асамблеї Ради Європи щодо заявки України на вступ до Ради Європи та Резолюції № 1862 (2012) Парламентської асамблеї Ради Європи «Функціонування демократичних інституцій в Україні: Постанова Верховної Ради України від 11 квітня 2012 р. № 4631-VI // Голос України від 21 квітня 2012 р. – № 73–74.
23. Бобровська О.Ю. Корпоративність місцевого самоврядування як інтегральний чинник його розвитку // Public administration aspects. – № 3 (29). – 2016. – С. 74-85.
24. Пасічник М.В. Механізми впровадження нового публічного менеджменту: досвід США [Електронний ресурс] / М.В. Пасічник // Державне управління: теорія та практика. – №1. – 2009. – Режим доступу: http://www.academy.gov.ua/ej/ej9/doc_pdf/Pasichnyk_MV.pdf.

ЕФЕКТИВНІСТЬ Й РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Л.А. Буркова

**кандидат економічних наук, старший викладач кафедри обліку, аналізу, аудиту
та адміністрування підприємств ГМК ДВНЗ «Криворізький національний університет»**

Реформа публічного адміністрування почалася в Європі в 80-ті роки минулого століття і була викликана необхідністю посилення ефективності держави.

На сьогодні публічне адміністрування в Україні перебуває на етапі активного становлення та розвитку, що пов'язано із соціально- політичним становищем в країні, зміною законодавчих нормативно- правових актів.

Важливого наукового і практичного значення набуває розмежування понять публічне управління та публічне адміністрування.

Так, О. Ю. Оболенський у праці [41, с. 3–10] слушно наголошує на тому, що

1. Публічне управління – це здійснення сукупності раціональних (тобто запрограмованих і виокремлених за певними ознаками із можливих з урахуванням стану зовнішнього середовища) впливів на функціонування та розвиток колективу людей на основі програми управління та інформації про поведінку та стан об'єкта управління, спрямованих на підтримку, поліпшення та розвиток об'єкту управління для досягнення наперед визначеної сукупності цілей.

2. Публічне адміністрування – керування діяльністю апарату управління підприємством, установою чи організацією неприватної форми власності, у тому числі органу державної влади, органу місцевого самоврядування, суб'єкту громадянського суспільства.

Термін «публічна адміністрація» вперше було використано в праві Європейського Союзу, де існує два визначення поняття «публічна адміністрація» у вузькому та широкому сенсі.

Так, О. І. Васильєва у праці [41, с. 21–22] зазначає, що:

1. Під «публічною адміністрацією» у вузькому значенні розуміються регіональні органи, місцеві та інші органи публічної влади, центральні уряди та публічна служба, які здійснюють свої завдання у сфері функціонування держави виключно в інтересах суспільства.

2. Під «публічною адміністрацією» у широкому сенсі крім органів публічної влади, відносять ті органи, які не входять до неї організаційно, але виконують делеговані нею функції, а саме: інституції регіонального, місцевого або іншого характеру, інші органи, діяльність яких регулюється нормами публічного права або діями держав-членів; органи, наділені достатніми суверенними повноваженнями країни, які з формальної точки зору не є частиною адміністративного апарату держави-члена, але структура та завдання якого визначені в законі (причому ці завдання належать сфері функціонування держави).

Водночас, як зазначається у Резолюції щодо публічної (державної) відповідальності, під «публічною владою» (або органами публічної влади) слід розуміти: будь-яку установу публічного права (державу, регіональні та місцеві органи державної влади, незалежні публічні підприємства) та будь-яких фізичних осіб під час виконання ними повноважень офіційних органів.

Так, на думку автора роботи [41, с. 21–22] у широкому сенсі до «публічної адміністрації» крім органів публічної влади, органів, що виконують делеговані їм органами публічної влади функції, відносяться незалежні публічні підприємства та будь-які фізичні особи під час виконання ними повноважень офіційних органів.

Проблема ефективності стосується усіх сфер діяльності, в тому числі й публічного управління та адміністрування. Однак питання їх оцінювання сьогодні є предметом пильної уваги та дискусій науковців, що викликає безліч підходів до тлумачення й вимірювання.

При тлумаченні поняття «ефективність» науковці часто вживають майже однакові або близькі за змістом дефініції, які набули поширення, проте є і певні відмінності поглядів на її сутність.

Визнані класики наукової думки, серед яких І. О. Бланк, В. В. Ковальов, В. В. Новожилов, П. Хейне та ін., описують ефективність співвідношенням між результатом (ефектом) і витратами (ресурсами), які зумовили одержання певного результату [6; 32; 39; 55].

Слушною є думка Н. В. Шевчук, яка підкреслює, що порівняння результатів та витрат може стосуватися як існуючих, так і потенційних можливостей, що, своєю чергою, дає змогу виокремити ретроспективну оцінку ефективності (внаслідок порівняння досягнутих результатів із понесеними при цьому витратами) та перспективну її оцінку (у результаті порівняння очікуваних результатів з прогнозними витратами, необхідними для їх досягнення) [57].

В. М. Покропивний уважає, що ефективність – це певний результат, який досягається підприємством за певний проміжок часу [33, с. 7]. Але, як видається, не можна ототожнювати ці поняття.

М. В. Білошкурський стверджує, що ефективність полягає в комплексній результативності досягнення підприємством основних організаційно-господарських цілей. Дослідник зауважує, що про ефективність або неефективність господарської діяльності можуть свідчити як значення відповідного показника (групи показників), так і його динаміка за аналізований період [5, с. 17].

А. Г. Гончарук наголошує, що внаслідок складності та багатогранності категорія ефективності потребує дослідження як комплексне поняття, яке включає низку функціональних складових (видів), поєднання і взаємозв'язок яких визначають її сутність [18, с. 19]. Усе це зумовлює необхідність виокремлювати декілька видів ефективності й розкривати сутність кожного з цих видів.

Одним з видів ефективності науковці вважають економічну ефективність.

Так, автори роботи [46] доводять, що економічна ефективність діяльності підприємства оцінюється з погляду досягнення цілей. Але при цьому науковці не мають єдності поглядів на мету діяльності підприємства й щодо неї найчастіше виокремлюють: максимізацію прибутку, максимізацію добробуту акціонерів, максимізацію доданої вартості та випуск продукції, що задовольняє вимоги ринку й споживачів тощо.

А. Д. Шеремет і Р. С. Сайфулін характеризують економічну ефективність як складну категорію економічної науки [58, с. 106]. Науковці наголошують, що вона охоплює всі сфери практичної діяльності людини, усі стадії суспільного виробництва, виступає основою побудови кількісних критеріїв цінності рішень, що приймаються, використовується для формування матеріально-структурної, функціональної та системної характеристики господарської діяльності. Тобто такі найбільш суттєві характеристики господарської діяльності, як цілісність, багатогранність і взаємозв'язок її різних сторін, адекватно відображаються саме через категорію ефективності.

Аналогічної думки дотримується й В. Г. Андрійчук, зауважуючи, що в економіці категорія «ефективність» трансформується в поняття «економічна ефективність виробництва», і саме тому при її вимірюванні зіставляється ефект від економічної діяльності суб'єктів господарювання з витраченими на його одержання економічними ресурсами, які є обмеженими й вимагають постійного відтворення [2, с. 12, 22–23].

Однак існує ряд авторів, які поняття «економічна ефективність» уважають одним з видів загальної категорії «ефективність», – такий підхід детально представлений автором роботи [37, с. 91].

Для вимірювання ефективності пропонується використовувати різні показники. Так, Н. В. Шевчук у роботі [57] стверджує, що ефективність можна вимірювати через рівень прибутковості підприємства, створювану для акціонерів вартість, або з точки

зору фінансових результатів, бізнес-процесів, споживчої цінності, процесу навчання, інновацій тощо.

І. О. Бланк висловлює думку, з якою варто погодитись, що найбільш узагальнену оцінку ефективності діяльності підприємства дає система коефіцієнтів рентабельності [6, с. 381].

Щодо сутності показників рентабельності погляди науковців також розбігаються, але при цьому всі вони єдині, стверджуючи, що показники рентабельності характеризують ефективність діяльності підприємства (табл. 1).

**Таблиця 1 – Підходи до визначення сутності показників рентабельності
(складено на основі [12; 44; 45; 59])**

Автори	Тлумачення терміна
Г. В. Савицька [44, с. 339–340]	Показники рентабельності характеризують ефективність роботи підприємства в цілому, прибутковість різних напрямків діяльності (виробничої, фінансової та інвестиційної), окупність витрат тощо. Їх величина показує співвідношення ефекту з наявними чи використаними ресурсами
А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулін, Є. В. Негашев [59, с. 82]	Показники рентабельності характеризують фінансові результати й ефективність діяльності підприємства. Вони вимірюють дохідність підприємства з різних позицій і групуються відповідно до інтересів учасників економічного процесу, ринкового обміну
В. П. Савчук [45, с. 93]	Показники рентабельності забезпечують надання оцінки ефективності використання менеджментом підприємства його активів
Е. Брігхем, М. Ерхардт [12, с. 131]	Коефіцієнти рентабельності показують спільний вплив левериджа й ефективності управління активами та заборгованістю на результати діяльності компанії

К. Хеддервік, виходячи з різноманітності видів прибутку і трактувань його сутності, наголошує на особливій ретельності при зіставленні показників рентабельності – адже якщо показники прибутку мають різні назви й визначення, то необхідно здійснювати коригування, аби переконатися, що порівнюються дійсно зіставні показники. При цьому кількість показників прибутку, які можуть бути використані при визначенні рентабельності, залежить від кінцевих цілей, поставлених перед аналітиком [54].

С. Б. Довбня зауважує, що економічна теорія налічує величезну кількість методичних підходів до визначення рентабельності й формування різних показників залежно від виду прибутку, який фігурує в чисельнику, та знаменника, де можуть перебувати витрати, ресурси й т. ін., що зумовлює альтернативність у їх розрахунках [23, с. 94–97].

З урахуванням усього вище зазначеного поставлена мета провести аналіз кількості показників рентабельності та порядку їх розрахунку, які пропонуються до застосування різними зарубіжними і вітчизняними вченими. Результати проведеного дослідження узагальнено й представлено в табл. 2.

За результатами проведеного критичного аналізу кількості показників рентабельності та порядку їх розрахунку, що пропонуються до застосування різними зарубіжними й вітчизняними вченими, сформульовано такі висновки:

1. Різні автори пропонують різну кількість і різні підходи до розрахунку показників рентабельності підприємства. При цьому кількість показників коливається від 1 до 11, а найчастіше пропонується застосовувати 3–4 або 6 показників.

Таблиця 2 – Узагальнення даних проведеного дослідження відносно кількості показників рентабельності, що пропонуються до застосування науковцями [складено автором]

Автор	Наявність показника/кількість показників рентабельності								
	Активів (ROA, ROTA)	Чистих активів (RONA)	Власного капіталу (ROE)	Залученого капіталу (ROCE)	Інвестованого капіталу (інвестицій) (ROC, ROI, ROIIC)	Капіталу (всього, оборотного, постійного, перманентного тощо)	Інші види (продаж, обороту, продукції, витрат)	Діяльності підприємства	Усього
Антілл Н. [3]					+1				1
Боді З., Кейн А., Маркус А. Дж. [8]	+1		+1				+1		3
Брейлі Р., Майерс С. [62]	+1		+1		+1				3
Брігхем Ю., Галенскі Л. [11; 12]	+2		+2		+2		+1		7
Брігхем Е., Ерхардт М. [13]	+1		+1		+1		+1		4
Ван Хорн Дж. К. [15]	+1		+1				+1		3
Ван Хорн Дж. К., Ваховіч Джон М. [16]			+1		+1		+1		3
Дамодарян А. [21]	+2		+1		+1	+1			5
Дафт Р. [22]	+1						+2		3
Дойль П. [24]			+2						2
Коупленд Т., Коллар Т., Муррін Дж. [63]					+1				1
Уолш К. [51]	+3		+3	+3			+1		10
Хелферт Е. [56]	+3	+2	+2		+2				9
Шим Джей К., Сігел Джоел Г. [61]	+1		+1				+2		4
Азарова А. О. [1]	+1		+1				+2		4
Бердникова Т. Б. [4]	+1		+1		+1		+2		5
Бланк І. О. [6; 7]	+2		+1		+1		+2		6
Бородкін К. В. [9]	+1	+1	+1		+1	+1	+4		9
Бочаров В. В. [10]	+3	+1	+1		+1	+1	+2	+1	10
Бутинець Ф. Ф. [14]	+1		+1	+1		+1	+3	+4	11
Варава Л. М. [17]	+1		+1				+2		4
Градов А. П., Кузін Б. І. [48]	+2		+2		+2	+1	+3		10
Гринів Б. В. [19]			+1			+3	+2	+2	8
Грязнова А. Г. [40]	+1		+1		+1	+2	+1		6
Єфімова О. В. [26]	+2		+1		+1		+1		5
Житна І. П., Нескреба А. М. [27]								+1	1
Жулега І. А. [28]	+2		+1	+1					4
Ковальов В. В. [32]			+1	+1	+1	+1	+3		7
Ковальов В. В., Волкова О. Н. [31]			+1	+1	+1	+2	+3		8
Мельник В. М. [36]					+1		+1	+2	4
Мороз О. В., Сметанюк О. А. [38]	+2		+1	+1			+1	+1	6
Родіонова В. М., Федотова М. А. [43]	+1				+1				2
Савчук В. П. [45]	+1		+1	+1		+1			4
Шеремет А. Д., Негашев Є. В. [60]	+2		+2				+4		8
Шеремет А. Д., Сайфулін Р. С. [58]			+1				+3	+2	6
Шеремет А. Д., Сайфулін Р. С., Негашев Є. В. [59]	+1		+1		+1		+3		6
Усього	40	4	37	9	23	14	52	13	192

2. У деяких випадках у чисельнику (знаменнику) одного й того ж показника різними авторами, а іноді навіть одним і тим же автором, використовуються різні види прибутку (витрат або ресурсів) підприємства.

3. Зазвичай для оцінки ефективності діяльності підприємства номенклатура показників встановлюється або на розсуд автора, який досліджує питання оцінки ефективності, або експертним методом.

4. З'ясовано, що загальна кількість згадувань різних видів рентабельності тільки авторами досліджуваних джерел становить 192 (табл. 2). В той же час систематизація досліджень номенклатури показників, які використовуються для оцінки економічної ефективності діяльності підприємств, дала змогу встановити відсутність показника оцінки ефективності публічного адміністрування.

Як видається, при визначенні економічної ефективності публічного адміністрування доцільно зіставляти економічний результат діяльності з витратами (ресурсами) на утримання апарату управління публічної організації та витратами на реалізацію їх рішень.

У зв'язку з наведеним економічну ефективність публічного адміністрування пропонується визначати наступним чином (1):

$$E_{\text{публ адмін}} = \frac{\text{Результат}}{\text{Витрати}_{\text{УАУ}} + \text{Витрати}_{\text{РУР}}} \quad (1)$$

де Результат – результат діяльності, грн;

Витрати_{УАУ} – витрати на утримання апарату управління публічної організації, грн;

Витрати_{РУР} – витрати на реалізацію управлінських рішень апарату управління публічної організації, грн.

Здебільшого науковцями при дослідженні інструментів діяльності публічних адміністрацій виокремлюється чотири їх типи:

1. Переконавання – ґрунтуються на контролі над інформацією й інформаційними потоками.

2. Фінансові засоби – кошти, що виділяються з бюджету, а також одержуються з інших джерел.

3. Правила – регламентація діяльності публічних адміністрацій.

4. Організаційні структури – визначають кінцевий результат діяльності як окремих публічних адміністрацій, так і публічного сектора в цілому.

Вважаємо, що для публічних адміністрацій кінцевий результат діяльності повинен виражатися не тільки в грошовому (фінансовому виразі), а й відображати соціальний характер, що значно ускладнює визначення останнього показника.

За результатами проведеного дослідження Танчук А.А. констатує існування п'яти загальних підходів до оцінювання ефективності управління, а саме [49]:

1. Цільовий підхід – ґрунтується на тому, що головною метою діяльності будь-якої системи управління є досягнення організацією встановлених цілей її основної діяльності в найбільш раціональний спосіб.

2. Функціональний підхід – дає змогу визначити ефективність управління з погляду організації праці та функціонування управлінського персоналу, тобто спирається на результати та витрати самої управлінської системи.

3. Композиційний підхід – ставить за мету визначення ступеня впливу управлінської праці на результати діяльності організації в цілому.

4. Множинний підхід – є спробою оцінити ефективність управління за допомогою узагальнюючих показників, щоб охопити кілька найважливіших аспектів управлінської діяльності організації.

5. Поведінковий підхід – ґрунтується на вимірюванні ступеня задоволення потреб усіх груп, зацікавлених у результатах діяльності підприємства. Головним критерієм оцінювання ефективності управління за поведінковим підходом є досягнення балансу інтересів усіх зацікавлених і впливових сил у результатах діяльності підприємства.

У науковій літературі зазвичай одночасно розглядаються поняття «ефективність» і «результативність». Однак слід зауважити, що в низці робіт ці поняття помилково ототожнюються [2; 42; 47; 58].

Оцінювання результативності діяльності підприємства неможливе без розуміння її сутності й особливостей, що зумовлює упорядкування понятійно-категорійного апарату.

Заслуговує на увагу підхід П. Друкера, який, розмежовуючи ці поняття, зауважив, що ефективність характеризується вмінням робити правильні речі, а результативність визначається вмінням робити справу правильно [25].

Подібним же чином розмірковував і Д. Хан, який охарактеризував ефективність як «уміння правильно робити намічене», а результативність – як «уміння правильно намітити, що робити» [53].

У науковій літературі [50] існує думка, що результативність підприємства є узагальнюючим якісним явищем, яке виникає в результаті здійснення діяльності й синтезує в собі більш конкретні якісні явища, і саме ці явища є підсумковими показниками роботи підприємства. При цьому наголошується, що економічний результат є багатокритеріальною величиною, кожен з критеріїв якого, своєю чергою, також є складною величиною.

У роботі [30, с. 139–145] автор висловлює думку, що результативність – це наслідок діяльності, тобто явище, спричинене продуктами діяльності, вона передбачає порівняння досягнутих результатів із цілями, зіставленими з використаними для досягнення цих цілей ресурсами.

Отже, результативність характеризує успішність діяльності підприємства. І від відповідальних осіб вимагаються постановка правильних цілей, визначення орієнтації діяльності, прийняття ефективних управлінських рішень для їх досягнення з мінімальними витратами. До того ж необхідно враховувати вплив факторів як зовнішнього, так і внутрішнього середовища.

Автори роботи [20, с. 233–236] зауважують, що останнім часом на стиль, методи управління, корпоративну культуру, стратегію більшості підприємств помітний вплив здійснює «теорія зацікавлених сторін», яка значно поширює сферу традиційного управління підприємством.

Виникнення концепції «стейкхолдерів» дослідники пов'язують із роботою Е. Фрімена [64]. Він увів у науковий обіг поняття «зацікавлені сторони», запропонувавши відносити до них будь-яких індивідів, групи або організації, які здійснюють суттєвий вплив на процес ухвалення підприємством рішень та/або які опинилися під впливом цих рішень.

Нині вчені до стейкхолдерів відносять державу, акціонерів, менеджерів, працівників підприємства та його економічних партнерів [20; 29; 34; 35; 52].

Таким чином, важливим чинником виходу із політичної та економічної криз України є формування сучасного ефективного публічного адміністрування із гармонізованим до європейських стандартів законодавством. Сучасне публічне управління є суперечливим, далеким від реальності. У результаті чого відбувається гальмування проведення соціально-економічних і політичних реформ.

Список використаних джерел

1. Азарова А. О. Математичні моделі та методи оцінювання фінансового стану підприємства : монографія / Анжеліка Олексіївна Азарова, Ольга Володимирівна Рузакова. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 172 с.
2. Андрійчук В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз : монографія / Василь Гаврилович Андрійчук. – Київ : КНЕУ, 2005. – 292 с.
3. Антилл Н. Оценка компаний: анализ и прогнозирование с использованием отчетности по МСФО : пер. с англ. / Ник Антилл, Кеннет Ли. – Москва : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 440 с.
4. Бердникова Т. Б. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия / Татьяна Борисовна Бердникова. – Москва : ИНФРА-М, 2001. – 215 с.
5. Білошкурський М. В. Методологія оцінки ефективності господарської діяльності в антикризовому управлінні підприємствами : монографія / Микола Васильович Білошкурський. – Умань : Видавельц «Сочинський», 2010. – 180 с.
6. Бланк И. А. Словарь-справочник финансового менеджера / Игорь Александрович Бланк. – Киев : Ника-Центр, 1998. – 480 с.
7. Бланк И. А. Управление прибылью / Игорь Александрович Бланк. – 2-е изд., расш. и доп. – Киев : Ника-Центр ; Эльга, 2002. – 752 с.
8. Боди З. Принципы инвестиций : пер. с англ. / Зви Боди, Алекс Кейн, Алан Дж. Маркус. – 4-е изд. – Москва : Издательский дом «Вильямс», 2002. – 984 с.
9. Бородкин К. В. Комплексные методы финансовой диагностики : монография / Константин Владимирович Бородкин. – Воронеж : ВГУ, 2002. – 183 с.
10. Бочаров В. В. Комплексный финансовый анализ / Владимир Владимирович Бочаров. – Санкт-Петербург : Питер, 2005. – 432 с.
11. Бригхэм Ю. Финансовый менеджмент. Полный курс в 2-х т. Т. 1 / Юджин Бригхэм, Луис Гапенски ; пер. с англ. под ред. В. В. Ковалева. – Санкт-Петербург : Питер ; Экономическая школа, 1997. – 497 с.
12. Бригхэм Ю. Финансовый менеджмент. Полный курс в 2-х т. Т. 2 / Юджин Бригхэм, Луис Гапенски ; пер. с англ. под ред. В. В. Ковалева. – Санкт-Петербург : Питер ; Экономическая школа, 1997. – 669 с.
13. Бригхэм Ю. Финансовый менеджмент / Юджин Бригхэм, Майкл Эрхардт ; пер. с англ. под ред. к. э. н. Е. А. Дорофеева. – 10-е изд. – Санкт-Петербург : Питер, 2009. – 960 с.
14. Бутинец Ф. Ф. Бухгалтерський словник / Ф. Ф. Бутинець, Н. Г. Виговська, С. В. Івахненко ; за ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : ПП «Рута», 2001. – 224 с.
15. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами : пер. с англ. / Джеймс К. Ван Хорн ; гл. ред. серии Я. В. Соколов. – Москва : Финансы и статистика, 2003. – 800 с.
16. Ван Хорн Дж. К. Основы финансового менеджмента : пер. с англ. / Джеймс К. Ван Хорн, Джон М. мл. Вахович. – 12-е издание. – Москва : ООО «ИД Вильямс», 2008. – 1232 с.
17. Варавя Л. Н. Стратегическое управление горнодобывающими предприятиями : монография / Лариса Николаевна Варавя ; НАН Украины, Ин-т экономики пром-сти. – Донецк, 2006. – 356 с.
18. Гончарук А. Г. Методологические основы оценки и управления эффективностью предприятия : монография / Анатолий Григорьевич Гончарук. – Одесса : Астропринт, 2008. – 288 с.
19. Гринів Б. В. Економічний аналіз торговельної діяльності / Богдан Володимирович Гринів. – Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 392 с.
20. Гросул В. А. Концепція стейкхолдерів в системі оцінки ефективності функціонування підприємства / В. А. Гросул, Н. Е. Аванесова // Вісник Житомирського державного технічного університету. – 2010. – № 2(52). – С. 233–236.

21. Дамодаран А. Инвестиционная оценка. Инструменты и методы оценки любых активов / Асват Дамодаран. – Москва : Альпина Бизнес Букс, 2010. – 1344 с.
22. Дафт Р. Менеджмент : пер. с англ. / Ричард Дафт. – 6-е изд. – Санкт-Петербург : Питер, 2007. – 864 с.
23. Довбня С. Б. Методичні особливості показників рентабельності та розробка їх класифікації / С. Б. Довбня, О. Г. Пендик // Молодий вчений. – 2014. – № 5 (травень). – С. 94–97.
24. Дойль П. Маркетинг, ориентированный на стоимость / Питер Дойль ; пер. с англ. под ред. Ю. Н. Каптуревского. – Санкт-Петербург : Питер, 2001. – 480 с.
25. Друкер П. Ф. Менеджмент : пер. с англ. / Питер Ф. Друкер, Джозеф А. Макьярелло. – Москва : ООО «ИД Вильямс», 2010. – 704 с.
26. Ефимова О. В. Как анализировать финансовое положение предприятия : практическое пособие / Ольга Васильевна Ефимова. – 2-е изд. перераб. и доп. – Москва : АО «Бизнес-школа «Интел-Синтез», 1994. – 118 с.
27. Житная И. П. Экономический анализ хозяйственной деятельности предприятия / И. П. Житная, А. М. Нескреба. – Киев : Вища школа, Головное изд-во, 1983. – 184 с.
28. Жулега И. А. Методология анализа финансового состояния предприятия : монография / Ирина Анатольевна Жулега ; ГУАП. – Санкт-Петербург, 2006. – 235 с.
29. Іщенко М. І. Шляхи вдосконалення оцінювання результатів діяльності підприємств з урахуванням внутрішньої кредиторської заборгованості / М. І. Іщенко // Інвестиції: практика і досвід. – 2014. – № 9. – С. 36–40.
30. Клименко С. М. Регулювання результативності управління підприємством / С. М. Клименко // Стратегія економічного розвитку України. – 2012. – № 31. – С. 139–145.
31. Ковалев В. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Валерий Викторович Ковалев, Ольга Николаевна Волкова. – Москва : ПБОЮЛ Гриженко Е. М., 2000. – 424 с.
32. Ковалев В. В. Введение в финансовый менеджмент / Валерий Викторович Ковалев. – Москва : Финансы и статистика, 2006. – 768 с.
33. Критерии, показатели и методы определения экономической эффективности капитальных вложений / С. Ф. Покропивный, В. М. Колот. – Киев : Знание, 1972. – 28 с.
34. Лобов С. П. Оцінка економічної ефективності діяльності підприємства з позиції його акціонерів / С. П. Лобов // Економічний вісник Національного гірничого університету. – 2014. – № 4. – С. 63–69.
35. Лобов С. П. Оцінка ефективності операційної діяльності підприємств для різних суб'єктів оцінки / В. Я. Нусінов, С. П. Лобов // Збірник наукових праць ЧДТУ. Економічні науки. – Черкаси, 2014. – Вип. 40. – С. 38–47.
36. Мельник В. М. Основи економічного аналізу : Короткий теоретико-методологічний курс / Віктор Миколайович Мельник. – Ірпінь, 2000. – 183 с.
37. Мороз О. В. Теорія конфліктів в контексті побудови загальної моделі ефективності сучасного підприємства : монографія / Олег Васильович Мороз, Олена Анатоліївна Сметанюк, Ольга Василівна Лазарчук. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 256 с.
38. Мороз О. В. Фінансова діагностика у системі антикризового управління на підприємствах : монографія / Олег Васильович Мороз, Олена Анатоліївна Сметанюк. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – 167 с.
39. Новожилов В. В. Проблемы измерения затрат и результатов при оптимальном планировании / Виктор Валентинович Новожилов. – Москва : Наука, 1972. – 435 с.
40. Оценка стоимости предприятия (бизнеса) / А. Г. Грязнова, М. А. Федотова, М. А. Эскиндаров, Т. В. Тазихина, Е. Н. Иванова, О. Н. Щербакова. – Москва : ИНТЕРРЕКЛАМА, 2003. – 544 с.
41. Публічне управління: шляхи розвитку : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 26 листоп. 2014 р.) : у 2 т. / [за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, С. А. Романюка, О. Ю. Оболенського]. – К. : НАДУ, 2014. – Т. 1. – 150 с.
42. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Борис Абрамович Райзберг, Леонид Шаропович Лозовский, Елена Борисовна Стародубцева. – Москва : ИНФРА-М, 1997. – 496 с.

43. Родионова В. М. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции / Вера Михайловна Родионова, Марина Алексеевна Федотова. – Москва : Перспектива, 1995. – 99 с.
44. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Глафира Викентьевна Савицкая. – 2-е изд., перераб. и доп. – Минск : ИП «Экоперспектива», 1997. – 498 с.
45. Савчук В. П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций / Владимир Павлович Савчук. – Киев : Издательский дом «Максимум», 2001. – 600 с.
46. Салига С. Я. Удосконалення методів оцінки ефективності діяльності підприємств / С. Я. Салига, К. С. Салига, Л. І. Кирилова, О. В. Скачкова. – Запоріжжя : ГУ «ЗІДМУ», 2007. – 56 с.
47. Соркин С. Л. Эффективность внешнеэкономической деятельности: понятие, измерение и оценка : монография / Семен Львович Соркин. – Гродно : ГрГУ, 2011. – 130 с.
48. Стратегия и тактика антикризисного управления фирмой / под общ. ред. А. П. Градова, Б. И. Кузина. – Санкт-Петербург : Специальная литература, 1996. – 512 с.
49. Танчук О. А. Основні підходи до оцінювання ефективності публічного управління / О. А. Танчук // Вісник національної академії державного управління. – Київ, 2015. – № 3. – С. 63–70.
50. Тищенко А. Н. Экономическая результативность деятельности предприятия : монография / Александр Николаевич Тищенко, Николай Александрович Кизим, Яна Викторовна Догадайло. – Харьков : Издательский Дом «ИНЖЭК», 2005. – 169 с.
51. Уолш К. Ключевые показатели менеджмента : Полное руководство по работе с критическими числами, управляющими вашим бизнесом / Кьяран Уолш ; пер. с англ. О. В. Чумаченко. – 4-е изд. – Киев : Companion Group, 2012. – 400 с.
52. Фурта С. Д. Карта заинтересованных сторон – инструмент анализа окружения бизнеса / С. Д. Фурта, Т. Б. Соломатина // Инициативы 21 века. – 2010. – № 1. – С. 22–28.
53. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга : пер. с нем. / Дитгер Хан. – Москва : Финансы и статистика, 1997. – 800 с.
54. Хеддервик К. Финансовый и экономический анализ деятельности предприятий : Международная организация труда / Карл Хеддервик ; пер. с англ. Д. П. Лукичева и А. О. Лукичевой ; под ред. Ю. Н. Воропаева. – Москва : Финансы и статистика, 1996. – 192 с.
55. Хейне П. Экономический образ мышления / Пол Хейне. – Москва : Дело ; Catallaxy, 1993. – 704 с.
56. Хелферт Э. Техника финансового анализа / Эрик Хелферт. – 10-е изд. – Санкт-Петербург : Питер, 2003. – 640 с.
57. Шевчук Н. В. Ефективність ресурсного забезпечення діяльності підприємств: проблеми оцінювання [Електронний ресурс] / Н. В. Шевчук // Ефективна економіка. – 2010. – № 8. – Режим доступу: <http://www.economy. nauka.com.ua/?or=1&z=282>.
58. Шеремет А. Д. Методика финансового анализа / Анатолий Данилович Шеремет, Рафик Саитович Сайфулин. – Москва : ИНФРА-М, 1996. – 176 с.
59. Шеремет А. Д. Методика финансового анализа / Анатолий Данилович Шеремет, Рафик Саитович Сайфулин, Евгений Владимирович Негашев. – Москва : ИНФРА-М, 2000. – 208 с.
60. Шеремет А. Д. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций / Анатолий Данилович Шеремет, Евгений Владимирович Негашев. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : ИНФРА-М, 2008. – 208 с.
61. Шим Дж. К. Финансовый менеджмент : пер. с англ. / Джей К. Шим, Джоэл Г. Сигел. – Москва : Информационно-издательский дом «Филинь», 1996. – 400 с.
62. Brealey R. Principles of Corporate Finance : Finance, Insurance, and Real Estate / Richard Brealey, Stewart Myers, Franklin Allen. – 10th Edition. – McGraw-Hill / Irwin, 2010. – 968 p.
63. Copeland T. Valuation: measuring and managing the value of companies / Tomas Copeland, Tim Koller, Jack Murrin. – New York : John Wiley & Sons, 1992. – 415 p.
64. Freeman R. E. Strategic Management : A Stakeholder Approach / R. Edward Freeman. – Boston : Pitman. 1984. – 315 p.